

TÜRK DİZİLERİNDEKİ KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE CİNSEL İÇERİKLİ SAHNELERİN TOPLUMDAKİ ALGISI

Betül ANIL¹

Jade Cemre ERCİYES²

ÖZ

Bu araştırma Türk dizilerindeki kadına yönelik şiddet ve cinsel içerikli sahnelerin toplumdaki algılarını anlamaya çalışmaktadır. Türk dizilerindeki şiddet ve cinsel içerikli sahnelere yönelik bakış açısının farklılaşp farklılaşmadığının araştırıldığı bu çalışma, 2021 yılında Ankara ilinin Eryaman ilçesinde gerçekleştirilmiştir. 20 katılımcıyla gerçekleştirilen araştırmada nitel araştırma desenine uygun olarak veriler yarı yapılandırılmış görüşme aracıyla toplanmıştır. Yaşa, cinsiyete, eğitim durumlarına ve aile yapılarına göre katılımcıların anlatıları araştırma sorularına uygun olarak belirlenen şekilde kodlanmış ve analiz edilmiştir. Bunlar: dizilerde kadınlara ve erkeklere biçilen roller, şiddet ve cinsel içerikli sahnelerin algılanış biçimleri ve şiddeti/cinselliği izleme sebepleridir. Katılımcıların yanıtları, hak ve eşitlik savunan, toplumsal cinsiyet tabularına karşı yıkıcı rol oynayan bir disiplin olarak Sosyal Hizmet mesleğinin, toplumsal cinsiyet ve sosyal hizmet perspektifinden tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Cinsellik, Şiddet

PERCEPTION OF SCENES OF VIOLENCE AGAINST WOMEN AND SEXUALITY IN TURKISH TV SERIES

ABSTRACT

This study tries to understand the society's perception of scenes of violence against women and sexually explicit scenes in Turkish TV series. The study, which investigates the perception from the eyes of the audiences of turkish series in scenes with violence and sexual content, was carried out in Eryaman district of Ankara province in 2021. The data was carried out with 20 participants and collected through semi-structured interviews in accordance with the qualitative research design of the research. The narratives were coded in line with the research questions and were examined in terms of age, gender, educational background and family structure. The codes are roles of women and men in TV series, perception of scenes with violence and sex, reasons of watching or not watching scenes of violence and sex. The responses of the participants were discussed from the perspective of gender and social work of the Social Work profession as a discipline that advocates rights and equality and plays a destructive role against gender taboo.

Keywords: Gender, Sexuality, Violen

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Enstitüsü Sosyal Hizmet, banil@stu.aydin.edu.tr, betulanill7@outlook.com, ORCID: 0000-0002-9395-3710

² Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, cemreerciyes@aydin.edu.tr, jadececmre@gmail.com, Orcid numarası: 0000-0002-4186-8901

GİRİŞ

Cinsiyet, bireylerin doğumundan itibaren biyolojik ayrımını anlatan özelliktir. Biyolojik açıdan kadın/erkek olma halini belirten kavramdır. Toplumsal cinsiyet ise, bireylerin var olduğu biyolojik özelliklere atfedilen davranış kalıplarıdır. Kottak (2011) toplumsal cinsiyeti “toplumsal cinsiyet rolleri bir kültürün cinsiyete atfettiği görev ve etkinlikler veya erkek ve kadın karakterlere ilişkin basitleştirilmiş fakat güçlü bir şekilde benimsenmiş düşünceler” olarak tanımlamıştır (Kottak, 2011:443; Erdal, 2018:449). Yüksel (1999:70)’a göre ise toplumsal cinsiyet, toplumun görmek istediği kadın ve erkek kalıplarını içeren normlar olarak ve bu normlar çerçevesinde cinsiyetlerin rolleri, kendilerini sunum şekilleri; konuşma, davranış kalıpları ve giyim kuşam gibi kodları ve bu kodlara göre toplumda farklılık göstermeleri olarak tanımlamaktadır. Benzer bir yorum ile Dönmez (2008:22) toplumsal cinsiyeti, toplumsallaşma sürecinde erkek ve kız çocuklarının öğrendikleri veya kültürün cinsiyetlerine uyarladığı duygu, davranış ve tutum, roller arasındaki farklılıkları ifade ettiğini belirtmiştir. Bu farklılıklar da hiyerarşik yapılanma aşamasını oluşturarak erkek egemen sistemin normları belirleyip kadını ötekileştirdiğini ifade etmiştir. Toplumsal cinsiyetin insanların üzerinde çok etkili olmasından kaynaklı olarak toplumdaki yaşantıda bu doğrultuda belirlenmektedir. Kadın ve erkeğin yapması gerekenler olarak devam eden işleyiş yaşamın birçok yerinde yansımalarını göstermektedir. Bu yansımaların güçlü bir örneği televizyon yayınlarında karşımıza çıkmaktadır.

Kitle iletişim araçlarında direkt olarak şiddetin yansıtıldığı durumlarla karşılaşmak olasıdır. Bununla birlikte şiddet örtük olarak da yansıtılmaktadır. Haber sitelerinde, reklamlarda, billboardlarda izleyenlerin fark etmediği, şiddeti sıradanlaştıran durumlara rastlanmakta ve normal bir davranış olarak sunulmaktadır. Şiddet bir güç göstergesi, bireylerin günlük hayatlarında sıradanlaşan bir durum haline gelmektedir. Öyle ki televizyonda veya bir kitle iletişim aracında şiddet içerikli sahnelerin yer alması bireyleri alıştırmakta, durumu normalize ettirmekte ve insanlar gerçek hayatta karşılaştıkları şiddete karşı da tepkisiz kalmaya başlamaktadırlar. Diziler insanların hayatında ciddi bir yer kaplamaktadır. Bireyler gün içerisinde veya akşam evlerine geldiklerinde günün yorgunluğunu televizyon karşısında atabilmektedirler. Hemen hemen her evde olan televizyon sayesinde, yayınlanan diziler birçok kişiye ulaşmaktadır. İmançer’in ifadesi ile (2006:47-48), kadınların davranışları günümüzde kitle iletişim araçları ile sağlanmakta olup özellikle ataerkil egemen toplumun içselleştirilerek “yansıtıldığı kitle iletişim araçlarında kadınlar, erkek bakış açısı ile yansıtılmaktadır”. Bu da kadınların birey olarak düşünülerek değil; toplumsal normlara göre yansıtıldığını göstermektedir.

Gürer ve Gürer (2020: 648), toplum içerisinde kadına ve erkeğe tanınan roller, beklentiler ve sorumlulukların kitle iletişim araçları aracılığıyla gündem haline gelecek şekilde yansıtıldığını ifade etmişlerdir. Bu durumun da kadın ve erkek eşitliği konusunda, özellikle drama içerikli sunumlardan dolayı oluşan stereotipler ile

toplumu etkisi altına aldığını ve eşitsizlikleri yeniden ürettiğini belirtmişlerdir. Dönmez (2008) ise benzer bir yorum ile televizyonun kültürü biçimlendirip kültürel özellikler ile değerleri yeniden ürettiği ifadesine yer vermiştir. Televizyonun en çok etkilediği kitlenin kadınlar olduğunu belirten araştırmacı, kadınların televizyon için hem hedef kitlesi olduğunu hem de malzemesi haline geldiğini belirtmiştir. Malzeme haline gelmesiyle ‘kadınlık’ tanımını ve imgelerini, ataerkil ideolojiyi besleyici duruma getirmektedir.

Kadına yönelik şiddet sahnelerinin etkisinden Türkoğlu (2014: 145) “Kadına Yönelik Şiddeti Özendiren Diziler Üzerine Etki Araştırması” adlı çalışmasında “Alemin Kıralları” dizisini inceleyerek analiz etmiştir. Şiddeti komedi aracı olarak kullanan diziler olduğunu ve hatta izleyicilere daha fazla etki yaratmak için şiddet esnasında gülme efekti kullanıldığını ifade etmiştir.

Cinsellik konusunda ise Çam (2009), araştırmasında dizilerdeki şiddet ve cinsellekle ilgili bölümlerden bahsetmiş, bu dizilerde kadına yönelik şiddet temsillerinin ve cinsellik tasarımlarının cinsiyet eşitsizliği temelinde yükseldiğini ifade etmiştir. Dizilerde şiddet uygulayan kişinin, cahil, yobaz, kıskanç ve öfkeli olduğu için şiddet uygulandığının üstü örtük bir şekilde anlatıldığı belirtilmiştir.

Bir diğer yanda kadın temsili medyada edilgen olarak yer alırken bunun karşılığında etken erkek temsili kullanılmaktadır. Hegemonik erkek de diyebileceğimiz etkin erkek temsili, ilişkilerin yönünü belirleyen, baskın tavır ve davranışlar sergileyen, hakimiyet ve otorite kurma çabası ile özne olma halidir. Hegemonik erkeklik, erkeğin kadın üzerindeki tahakkümünün sürdürebilir olmasını sağlayan eylemlerden oluşur (Connel ve Messerschmidt, 2005: 832; Anbarlı 2019: 85). Şimşek ve Öner’e göre (2015) hegemonik erkeklik, farklı ‘erkeklik’ biçimlerinde hiyerarşik ve çatışma inşa etmeye dayalı, kadınlar (ve hatta diğer erkekler) üzerinde tahakküm kurarak beslenen cinsiyetçi kalıplar oluşturan erkeklik kurgusudur. Hegemonik erkekliğin kadınlar üzerinde oluşturduğu tahakküm ve baskı uygulamaları; günlük yaşantı, iş hayatı, siyasi alan, meslekler, medya ve televizyon gibi birçok alanın içerisinde yer almaktadır. Anbarlı (2019), toplumsal cinsiyetin kitle iletişim araçlarında var olduğunu, bunun ötesinde hegemonik erkek temsili medyada, sinemada, televizyonda yer aldığını belirtmiş ve kitle iletişim araçlarının hegemonik erkek modelini tekrar üreten, sunan ve inşa eden mecralar olduğunu belirtmiştir. Türk televizyon dizilerinde erkeklik temsillerinin genellikle onurlu, kahraman, adaletli, namuslu, kabadayı, delikanlı, argo konuşan hegemonik erkekliklerin temsili olduğunu ifade etmiştir. Aras ve Ünlü (2018: 6) ise, dizi karakterlerinin konuşma biçimlerini değerlendirdikleri çalışmada, kadınlar yüksek oranda nezaket, onaylama ve reddetme ifadeleri kullanırken erkek karakterlerin konuşmanın seyrini kontrol altında tutmalarıyla temsil edildiklerini görmüştür. Şöyle ki; söz alma, söze girme, sözü bölme, ses tonu yükseltme, kitlelere seslenme gibi güç gösterici davranışların erkek karakterlerde daha fazla yer aldığı, hakaret ve argo ifadelerin kullanımının toplumsal cinsiyet kodlarıyla uyumlu olduğu görülmüştür. Diğer yandan kadın karakterlerin daha çok dedikodu

eylemiyle özdeşleştirilip erkek karakterlerin dedikodu içerikli diyaloglarına hiç yer verilmediği belirtilmiştir. Araştırmacılar, bu durumun sonunda, televizyonda yayımlanan dizilerdeki kadın ve erkek temsilinin, konuşma ve davranış biçimlerinin toplumsal cinsiyet kalıpları ile belirlenerek izleyici kitlesine sunulduğunu belirtmişlerdir.

Öte yandan, medyada şiddet konusuna baktığımızda, entrika için şiddeti baş unsur olarak kullanan diziler veya cinselliği sadece erkek için olan bir durum gibi yansıtılan olay örgüleri, yaşadığımız ataerkil toplumun kalıp ve sınırlarını pekiştirmektedir. Normalleştirilen kadına yönelik şiddet sahneleriyle beraber kadını hedef alan cinsel şiddet sahneleri tehlike oluşturmaktadır. Günlük hayata baktığımızda ataerkil toplum yapısı içinde, cinsellik ve özellikle de kadın cinselliğini içeren konular sessizleştirilirken, şiddet için aynı şey geçerli olmamaktadır. Bu bağlamdan Türk dizilerindeki cinsiyetçi gösterim kadına yönelik şiddet ve cinsel içerikli sahnelerin toplumda ne şekilde algılandığının araştırılması önem kazanmaktadır. Bu görüşler doğrultusunda yola çıkarak tasarlanan bu çalışmada, çalışma temelde ‘kadına yönelik şiddet içerikli sahneler de cinsel içerikli sahneler de tehlikeli bir durum halindeyken şiddet içerikli sahneler hala yayında?’ ve ‘neden kadının cinsel içerikli sahneleri tepki çekiyor?’ sorularına cevap arama amacı taşımaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışma, İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 25.11.2020 tarihli ve 2020/10 sayılı kararı ile uygun bulunmuştur. Türk dizilerindeki şiddet ve cinsel içerikli sahnelerin toplum gözünden algısını öğrenebilmek açısından nitel araştırma desenine uygun olarak yarı yapılandırılmış görüşme soruları uygulanmıştır. Yıldırım (1999), bireylerin belirli davranışlarını ve bu davranışlara nasıl bir anlam yüklediklerini anlamak için nitel araştırma yöntemine ihtiyaç duyulduğunu belirtir. Bu çalışmada da katılımcıların şiddet ve cinsel içerikli sahneleri izleyip izlememeyi nasıl gerekçelendirdikleri ve buna nasıl bir açıklama getirdikleri nitel araştırma yöntemiyle araştırılmıştır. Çalışma, nitel araştırma sınırlılıklarına sahiptir. Gerçekleştirdiği zamanın örneklerine odaklanmakta ve bu bağlamda gelecekteki araştırmalara ve geliştirilmesi gereken sosyal hizmet uygulamalarına yol gösterici bir bakış açısı sunmaktadır. Yapılan görüşmelerin tümü tam metin olarak deşifre edildikten sonra her bir görüşme metni, araştırma sorularına uygun şekilde kodlanmıştır. Kodlamalar kadın rolleri, erkek rolleri, şiddet sahnelerinin algısı, cinsellik içeren sahnelerin algısı, şiddeti izleme/izlememe nedenleri ve cinselliği izleme/izlememe nedenleri olarak belirlenmiştir. Bulgular bu kodlara uygun olarak ‘Türk Dizilerinde Kadına Biçilen Roller, Türk Dizilerinde Erkeğe Biçilen Roller, Katılımcıların Dizilerdeki Kadına Yönelik Şiddet İçerikli Sahneleri Algılayış Biçimleri, Katılımcıların Dizilerdeki Kadına Yönelik Cinsel İçerikli Sahneleri Algılayış Biçimleri, Katılımcıların Kadına Yönelik Şiddeti/Cinselliği İzleme/İzlememe Sebepleri’ şeklinde 5 başlıkta incelenmiştir. Bu başlıklar benzerlik ve farklılıklarına göre yaş, aile yapısı, eğitim, cinsiyet alt sorularına göre kategorize edilmiştir.

ÖRNEKLEM

Bu çalışmanın örneklemini Ankara ili Eryaman ilçesinde yaşayan 25-50 yaş arası 20 kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların anlatılarının sunumunda bakış açılarında ayırt edici olabileceği düşünülen cinsiyet, yaş ve eğitim demografik değişkenleri parantez içinde sunulmuştur.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Yarı yapılandırılmış görüşmelerde paylaşılan bilgilere göre dizilerdeki sahnelerin algısı yaş, eğitim durumu ve cinsiyete göre değişiklik göstermekle birlikte aile yapısına göre farklılaşan yanıtlar özellikle dikkat çekmektedir. Bu bölümde ilk olarak Türk dizilerinde kadın ve erkeğe biçilen rollerin katılımcılar üzerindeki algısına yer verilecektir. Ardından kadına yönelik şiddet ve cinsel içerikli sahnelerin algılanış biçimi konusundaki anlatılar aktarılacaktır. Katılımcıların anlatıları doğrultusunda cinsel ve şiddet içerikli sahneleri neden izledikleri/izlemedikleri konusu tartışılacaktır.

Araştırma verilerinin sunumunda kolaylık sağlanması adına katılımcılar cinsiyet, yaş ve eğitim durumlarına göre, (Kadın 1, 50, Ortaokul) veya (Erkek 1, 27, Üniversite) şeklinde kodlanmıştır. Araştırmaya katılan bireylere dair bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1: Araştırmaya Dahil Olan Katılımcılara Dair Bilgiler

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Eğitim
1	Kadın	50	Ortaokul
1	Erkek	27	Üniversite
2	Kadın	34	Üniversite
2	Erkek	50	Lise
3	Erkek	47	Lise
3	Kadın	29	Üniversite
4	Erkek	32	Üniversite
4	Kadın	30	Üniversite
5	Erkek	32	Üniversite
5	Kadın	25	Üniversite
6	Kadın	27	Üniversite
7	Kadın	48	Ortaokul
6	Erkek	49	Lise
7	Erkek	46	Lise
8	Kadın	45	Lise
8	Erkek	40	Üniversite
9	Kadın	43	Lise
9	Erkek	29	Üniversite
10	Erkek	44	Lise

Türk Dizilerinde Kadına Biçilen Roller

Türk dizilerinde kadınlara yönelik şiddet ve cinsel içerikli sahnelerin algısını anlayabilmek adına öncelikle katılımcıların dizilerdeki kadın rollerini nasıl algıladıkları öğrenmek amacıyla ‘Türk dizilerinde kadının rolünü genel olarak nasıl tanımlarsınız?’ sorusu yöneltilmiştir. Bu bölümde katılımcıların Türk dizilerindeki kadınlara biçilen roller hakkındaki düşünceleri aktarılmıştır. Televizyonda yayınlanan dizilerin, izleyici kitlesi üzerindeki olumsuz etkisi anlatılarda görülmektedir. Ünlü ve Aslan (2016: 204), “Türk Televizyon Dizilerindeki Kadın Rollerine Kadınların Gözünden Bakmak” adlı araştırmalarında yapmış oldukları nitel görüşmelere dayanarak, kadın izleyicilerin dizilerdeki karakterlerle kendi yaşantıları arasında bağ kurduklarını gözlemlemiş, karakterlerle gerçek hayatı karşılaştırdıklarını ifade etmişlerdir. Bizim araştırmamızda da özellikle üniversite eğitimi olmayan katılımcıların anlatılarında benzer bir durum ortaya çıkmaktadır.

Çok olay var da benim aklım hep üzülen kadınlarda kalıyor. Ne yalan söyleyeyim bazılarında kendimi görüyorum belki de. Evin içinde kalmış tüm gün yemek, bulaşık, çamaşır. Bir de çocukları ve kocayı memnun et. Ayaklarının üstüne basan kadınları görünce hoşuma gidiyor dizilerde ama. (Kadın 1, 50, ortaokul)

Yukarıda anlatısı sunulan katılımcı, dizilerdeki kadın rollerini kendi hayatıyla ilişkilendirmektedir. Üniversite eğitimi olan kişiler ise daha genel bir çerçeveden kadınların temsiline bakmaktadırlar.

Fiziksel şiddet çok görüyorum. İnternette gezerken de Türk dizilerinden kesitler gördüğüm için söyleyebiliyorum bunu. Sözlü şiddet de çok var, aşağılama var mesela. Bir de en çok dikkatimi çeken şey maddi şiddet. Kadının maddi özgürlüğü olmadığı için itaat bekleniyor resmen. Evin ihtiyaçları için bile para isterken çok kötü söylemlere maruz kalıyor. (Erkek 1, 27, Üniversite)

Güçlü kadınları da görüyoruz ama ben başka bir şeyden bahsetmek istiyorum: Türk dizilerinde cinsel şiddet, psikolojik, fiziksel ve maddi şiddete maruz kalan kadınları bu zamana kadar çok gördük. Erkekleri gördük mü hiç bu kadar? Kavga, dövüş var ama kendi aralarında yani hemcinsleriyle. Kadının, erkekten dolayı maruz kaldığı şiddeti çok daha fazla görüyoruz. Hatta nerdeyse sadece bu şekilde oluyor. (Kadın 2, 34, Üniversite)

Yüksek eğitilmiş kadınların iddia ettiğinden farklı olarak erkek katılımcılar ise dizilerdeki kadının rolünü daha entrikacı ve ortalık karıştırıcı olarak anlatmaktadırlar.

Katılımcı: Ortalık karıştıran kadınlar var yeni dizilerde. Kadın başkasının kocası ayartıyor. Başka biriyle buluşuyor, değişik değişik olaylar.

Araştırmacı: Erkek istemeden kadın mı ayartıyor?

Katılımcı: Erkek de istiyor tabii ama adamın evli olduğunu bildiği halde konuşuyor adamlar.

Araştırmacı: Adam evliyse neden kadınla konuşuyor?

Katılımcı: Konuşuyorlar işte, dizide olaylar... (Erkek 2, 50, Lise)

Katılımcı: Diziler zaten izlenme amacıyla yapıldığı için hep entrika dolu. Kadınlar da o entrikanın başrolü. Şimdi yeni dizilerde, özellikle yaz dizilerinde, evlenmeden önceki arkadaşlık çok popüler. Gençler birbirlerini tanıyacak zamanlarında daha kötü oluyorlar. Çünkü o arkadaşlık döneminde her şeyi yapıyorlar, yitiriyorlar tüm anlamları yani. Bir kadının böyle durumlarda kendini düşünmesi lazım.

Araştırmacı: Kadının hangi durumlarda kendini düşünmesi lazım?

Katılımcı: Arkadaşlık döneminde işte. Benim de kızım var üzülmemesini istemem ama üzülmemek için önce kendini koruması lazım. (Erkek 3, 47, Lise)

Bu bağlamda cinsiyetin, dizilerdeki kadınların rolünü değerlendirmede önemli bir rol oynadığını, kadınların kadın temsiliyetini daha çok ezilen konumunda algıladığı, erkeklerin ise ataerkil toplum yapısının kadınlardan beklediği bu rollerin dışında karakterlerin sunumundan rahatsız olabildiği ortaya çıkmaktadır. Daha önce yapılan araştırmalarda, kadınlara göre kadınların dizilerde genel bir çerçeveye, cinsel obje, hane içi işler, annelik gibi durumlarla ilişkilendirildiğini ortaya koymuştur (Ünlü ve Aslan, 2016; Çalışır ve Okur Çakıcı, 2015). Medyada kadın, ataerkil toplumun onlardan beklediği davranış modellerine paralel olarak “daha edilgen bir konumda iken, erkek; evin geçimi için para kazanan, iktidarı elinde bulunduran, eşini ve çocuklarını koruyup kollayan etken konumda” (Çalışır ve Okur Çakıcı, 2015:272) sunulmaktadır. Toplumsal kodlar; dizilerde de kendini bu şekilde göstermektedir.

Ben çok seçerek Türk dizisi izliyorum. Çünkü gördüğüm sahneler ve karakterler hem beni çok etkiliyor hem de çok sinirleniyorum. Bunları nasıl gösterirler diye. Aklınıza gelebilecek her türlü şiddeti yaşayan kadın karakterler oluyor. Kadın mağdur olsun sonra bir adamla tanışsın ve adam kurtarsın onu. (gülerek) Çünkü kadınlar, hep birileri tarafından kurtarılmak zorundaymış gibi gösteriliyor. (Kadın 3, 29, Üniversite)

Türk dizilerinde kadınlara biçilen rollerin “mağdur düştüğü durumda kahraman bekleyen kadın” olarak sunumu, toplumda kadınların kendi kendine yetemeyeceği ve kendini koruyamayacağı algısını pekiştirmektedir.

Benim geçen dikkatimi çeken bir şey vardı: Mesela başarılı kadınları çok dikkat çekici gösteriyorlar. Yani şunu demek istiyorum; bir kadın başarılı olabilir ve bu normal bir durum olarak kabul edilmeli ama dizilerde “bakın bir kadın bunları başarıyor” algısıyla gösteriliyor bence. Bunun yanında birçok kadın rolleri var tabi maddi özgürlüğü olmadığı için şiddet gören, ev işlerini yapmak zorunda olduğu gibi artık göstermeye alıştıkları karakterler. (Erkek 4, 32, Üniversite)

Öte yandan yukarıdaki üniversite eğitilmiş erkek katılımcının anlatısında, kadınlar bir şeyler yaptığında istisna ve sıra dışı görülen “bir kadın başardı” algısına dikkat çekilmektedir. Kadınlara dizilerde biçilen rollerin algısının cinsiyet ve eğitime göre değiştiği ancak kadınlara biçilen rollerden kimsenin memnun olmadığı söylenebilir.

Türk Dizilerinde Erkeğe Biçilen Roller

Türk dizilerinde kadınlara yönelik şiddet ve cinsel içerikli sahnelerin izleyiciler üzerindeki algısını anlayabilmek adına, dizilerdeki erkek karakterlerin temsilleriyle ilgili düşünceleri ‘Türk dizilerinde erkeğin rolünü genel olarak nasıl tanımlarsınız?’ sorusu ile anlaşılmasına çalışılmıştır. Bu bölümde katılımcıların Türk dizilerindeki erkeklere biçilen rollere karşı düşünceleri aktarılmıştır.

Hep bir belada başları. Silahlar, mafyalar, dünyayı kurtaracaklar sanki hep. Güçlü ve sözü geçen karakterler var. Bunların hiçbiri olmasa bile sinir ve öfke hep var. Benim kocamda da olduğu gibi. (Gülerek) (Kadın 1, 50, ortaokul)

Kadın katılımcının, kadın ve erkeğe biçilen rollere dair paylaştığı anlatıya göre televizyonda gördüğü sahneler katılımcıyı etkilemekte ve bu durumu kanıksamaktadır. Ailesini ataerkil yapıda olarak tanıtmış olan bu katılımcı, dizilerdeki rollerle ilgili yorumlarında da kendinden veya eşinden örnekler verdiği için dolaylı olarak, bu karakterleri içselleştirdiği görülmektedir. Katılımcının diğer sorulara verdiği cevaplara ve görüşme sırasında yapılan gözlemlere göre, kendi hayatında yaşadığı toplumsal cinsiyet ayırımından oldukça mutsuz olduğu fakat başka bir yolunun olmadığını düşünmekte olduğu ve bunun dizilerde kendi hayatından izler gördüğü için etkilendiği söylenebilir.

Ben bu konuyu toplumsal cinsiyet bakış açısıyla ele almak istiyorum. Dizilerdeki güç ve statü erkek temsiline yanı sıra dikkatimi çeken başka bir konu erkeklerin kadınlar üzerindeki baskısı. Erkek yönetir, sözünü geçirir, sinirlenir, kızar fakat kadın ikinci planda kalıp sinir ve öfke kısmını bastırma yani örtbas etme durumdadır. Hatta bazen kadın sesini çıkaracakken bile ‘aman susayım da uzamasın’ düşüncesi oluyor dizilerdeki kadın karakterlerde. Başka dikkatimi çeken durum ise, erkekler duygusal ilişkilerinde veya abi-kardeşlik ilişkilerinde kadınlara karışma hakkının olduğunu düşünmeleri. Mesela kadının nereye gideceğine, saat kaçta gideceğine veya ne giyeceğine karışabiliyor fakat kendisi gecenin köründe kavgaya karışıyor. ‘geceler ve sokaklar erkeğin’ algısı çok fazla dizilerde (Kadın 4, 30, Üniversite).

Türk dizilerindeki erkek rolünü, toplumsal cinsiyet davranış kalıplarının yarattığı temsiller üzerinden yanıtlayan katılımcı, hegemonik erkek tanımıyla ilişkilendirilen özellikleri olan karakterlerin var olduğunu belirtmektedir. Erkeklerin etkenliğinin, kadınları edilgenleştirdiğinden bahsetmektedir. Başka bir katılımcı ise dizilerdeki erkeğe biçilen rolü şu şekilde tanımlamıştır:

Rol gereği sert karakterler var genelde. Kavga, dövüş mafya bu tarz şeyler var. Abartıyorlar tabii dizi diye. Ama çoğunlukla erkeğin sırtında ne kadar yük olduğu da görülüyor dizilerde. Eve para getir, aileni koru... Bunlar basit şeyler değil. (Erkek 2, 50, Lise)

İki katılımcının dizilerdeki erkeğin rolünü tanımladıkları cevaplar ortaklaşmaktadır:

Zengin, mal mülk sahibi, güçlü veya ağa rolü gibi karakterler oluyor. Yani sözü geçen karakterler. Karanlık işler peşinde koşan, ailesini koruyan... (Erkek 5, 32, Üniversite)

Zengin, güçlü, lafını geçiren, kadını koruyan, kavga eden, karakterler. Kadına şiddet uygulayan erkek rolleri gibi. (Kadın 3, 29, Üniversite)

Bir başka katılımcı yanıtı ise şu şekildedir:

Dizilerde adamlar olayların güç, yönetim, makam kısmında yer alıyorlar. Bu da çoğunlukla mafyatik işlere karışmayı beraberinde getiriyor. Erkeğin kadınlara göre daha kaba görünümünden dolayı şiddet, kavga ve eli silah tutma durumları daha fazla oluyor. Yani dizilerde erkekler genellikle güç, para, makam, kavga ve mafya gibi özelliklerde oluyorlar. (Erkek 3, 47, Lise).

Katılımcının erkek temsili üzerine verdiği yanıtta, kadın ve erkek bedenine yüklediği anlamlardan dolayı erkeğin şiddet ve kavga eylemlerinde yer aldığını belirtmektedir.

Kadın katılımcılar, dizilerde kadının yaşantısının hane içinde sınırlı kaldığını ve ev yükünün omzunda olduğunu belirtirken, erkeğin güç ve yetki ile anıldığını düşünmektedir. Erkek katılımcılar ise, gerçek hayatta olduğu gibi erkeğin yükünün daha fazla olduğunun dizilere yansıdığını belirtmektedirler. Fakat dizilerde kadın toplumsal normlara göre yansıtılan rollerden önce “ortalık karıştıran”, “kadının kocasını ayartan” kişi olarak anlatılmaktadır. Buradan çıkarabileceğimiz bir başka yorum ise, “ortalık karıştıran” olarak tanımlanan kadına atfedilen davranışların da toplumsal cinsiyet kalıpları arasına girdiği ve aldatma eyleminin de karşılıklı olan bir durum halinde değil “ayartan kadın” şeklinde anlatılması; cinsiyete göre değişen farklı bakış açıları ve algılara örnektir.

Katılımcıların Dizilerdeki Kadına Yönelik Şiddet İçerikli Sahneleri Algılayış Biçimleri

Türk dizilerindeki kadına yönelik şiddet içerikli sahnelerde izleyicilerin bakış açısını öğrenmek amacıyla ‘Türk dizilerinde kadına yönelik şiddet nasıl anlatılıyor?’ sorusu yöneltilmiştir. Bu bölümde ilgili soruya ilişkin yanıtlara yer verilecektir.

Dizide kızlar hemen erkeğin evine gidiyorlar, hızlı hızlı olaylar geliyor birbirlerini tanımadan. Sonra bir erkek şiddet uygulayınca kız şok oluyor. Ya sen tanıdın mı ki bu adamı niye şaşıırıyorsun? Ama bunların yanında bir de delirmiş adamlar da var. Kadın evde, adam akşam gelip bir şeye sinirlenip dövüyor karısını. Olacak iş değil yani bu da. Bazı kadınlar çok “dırdır” ediyor evet ama şiddet başka bir şey. (Erkek 2, 50, Lise)

Yukarıda bir erkek katılımcının tanımladığı kadına yönelik şiddete bakıldığında cinsiyetçi yaklaşımı görülmektedir. Kadının şiddete uğrama sebebinin, erkeği tanımadan evine gitmesi ile ilişkilendiren bu bakış açısı, “dırdır etme” olarak kadına atfedilen

davranış şeklini de yanlış olsa da şiddete sebep olarak aktarıyor. Bu görüşmede yapılan gözlemde ise katılımcının sözlerinde samimi olduğu, yani kendi düşüncelerini açıkça söylediği fakat yer yer cümlesini yarıda kestiği görülmüştür. Ayrıca şiddet içerikli sahneleri izlediğini söyleyen katılımcı bunun nedenine ise “dizilerde normal olanın bu olduğu ve olayların seyrinin öyle ilerlediği” üzerinden gerekçelendirmektedir. Bir başka katılımcı ise dizilerdeki kadına yönelik şiddeti şu şekilde anlatmıştır:

Kadına biçilen güçsüz karakterler sebebiyle -yani maddi ve manevi güçsüz karakterler- şiddete maruz kalmaları normal olarak görülüyor. Sonrasında da kadın bu durumla yine kendi baş etmek zorunda bırakılıyor. Çünkü adalet sisteminden dolayı. Kadın şiddet görüyor ve karakola gidiyor, polisler adamla kadını barıştırmaya çalışıp evlerine yolluyorlar. Sonrasında da adam kadına tekrar şiddet uyguluyor, polise şikayet ettiği için. Bu döngü hep böyle, kırıldığı yok. Bu sadece dizilerde değil, gerçek hayatta yaşadığımız şeyleri dizilerde izliyoruz resmen. Herkes görmüştür bu örneği haberlerde. Gerçekten yaşanan bir örnek bu. (Kadın 5, 25, Üniversite)

Bu cevapta katılımcı, dizilerde sunulanın gerçek hayatın yansıması olduğundan, yaşanan gerçek ve somut olayların dizilere aktarıldığından bahsetmiştir. Şiddet içerikli sahneleri izlememeyi tercih eden bir katılımcı bu sahnelerin normalleştirici rolüne odaklanırken şiddet içerikli sahnelere alıştığını belirten katılımcılar bu yorumu destekler niteliktedir:

Özendiriyor. Yani özendirmekle de kalmayıp en büyük sorun bence normalleştirilmesi. Çok fazla kadına şiddet sahnesi görüyoruz dizilerde ama hiç buna sesini çıkaranları görmüyoruz. İnsanlar hipnoz olmuş gibi izliyorlar bu çok tehlikeli bir durum haline geldi bence. Özellikle ataerkil toplumda yaşadığımız için bu durumun kırılması isteğimize karşı çok büyük bir tehlike. (Kadın 6, 27, Üniversite)

“Ben çok televizyon izliyorum, o diziden o diziye geçerim izlerken. Şiddet sahneleri çok fazla var evet. Özel olarak kadına yönelik olarak baktığımda bazen hak ettiklerini düşündüğüm oluyor. Gerçek yaşamda bunu düşünmüyorum tabii ki. Ama dizi için düşündüğümde kötü bir şey yapmış mesela, olaya kaptırıp kendimi “hak etti” diyebiliyorum. (Kadın 7, 48, Ortaokul)

Katılımcının verdiği bu yanıtta, gerçek yaşamda şiddetin var olması gerektiğini düşünmediği halde, dizilerde kabullendiğini görmekteyiz. Şiddet, “hak edilmiş” olarak görüldüğünde kabullenilmesi ve kanıksanması durumu oluşmaktadır. Bu da belli davranış kalıplarının kabul edilebilir, diğerlerinin kabul edilemez sayılmasına paralel bir anlatı içinde gerçekleştiğinden bir yandan toplumsal cinsiyet rollerini yeniden üretmekte, bir yandan buna uymayanlara karşı şiddeti de normalleştirmektedir.

İki katılımcının verdiği yanıt kadına yönelik şiddeti onaylamadıkları fakat televizyon dizilerinde şiddet sahnesine denk geldiklerinde izledikleri yönündedir. Katılımcıların,

televizyonda yayınlanan Türk dizilerindeki kadına yönelik şiddet içerikli sahneleri kanıksadıkları görülmektedir:

Katılımcı: Normal hayatta asla onaylamıyorum. Dizilerde çok ağır şiddet içerikleri varsa o zaman yine onaylamıyorum ama öyle ağır değilse olay örgüsü diye üstünde çok durmadan izler geçerim.)

Araştırmacı: Ağır şiddet nedir?

Katılımcı: Yani fazla dayak sahnelerinden bahsediyorum. Dizi de olsa kadına öyle yapılmaz... (Erkek 6, 49, Lise)

Dizinin konusuna göre bir şekilde oluyor kadına şiddet, görüyoruz. İzleyiciyi ekrana çekmek için yapıyorlar. Açıkçası ben çok fazla düşünmüyorum üstünde. İzlerim yani. Özellikle açıp izlemekten bahsetmiyorum ama [kanalı] değiştirmem de. (Erkek 7, 46, Lise)

Katılımcıların Dizilerdeki Kadına Yönelik Cinsel İçerikli Sahneleri Algılayış Biçimleri

Cinsel içerikli sahnelerin toplumdaki algısını anlamak adına sorulan sorularda anlatıların cinsiyete, yaşa, aile yapısına ve eğitim duruma göre kendi içinde de oldukça değişiklik gösterdiği gözlenmiştir.

Katılımcı: Mahrem yok ki dizilerde. Kim nerde kimle belli değil. Bir gün onla diğer gün başka biriyle. Kadınların tepki koyması lazım buna.

Araştırmacı: Kadınlar ne gibi tepki koymalı?

Katılımcı: Dizilerdeki kadınlardan bahsediyorum, erkekler bu konularda umursamaz olurlar. Kadının reddetmesi lazım. Biraz korusun yani kadın kendini.

Araştırmacı: Neden kadınlar kendini korumalı?

Erkek ister. Kadın kendini korumazsa başına her şey gelebilir. O yüzden korumalı kendini. (Erkek 2, 50, Lise)

Her zaman olduğu gibi entrikalı. Evli veya değil fark etmez. Cinsellik bir şekilde karıştı artık dizilere. Eskiden kadınlar çekinirdi şimdi o da yok. Başka bir yere doğru gidiyor. (Erkek 7, 46, Lise)

Yukarıdaki anlatılara göre, cinsellik kadının düşünmesi ve çekinmesi gereken, kendini koruması gereken bir durumdur. “Erkek bunu zaten düşünmez” gibi bir yaklaşımla kadına sorumluluk yüklenmesi, medya ve dizilerde de sunulan hikayelerin algısında da cinsiyetçi tutumlara alan açmaktadır. Bir kadın katılımcı da yukarıdaki erkek katılımcıya benzer şekilde sorumluluğun kadında olduğu şeklinde bir yanıt vermiştir:

Cinsellik çok yaa, ben bu durumdan çok rahatsızım kadın dediğinin biraz özel hayatı olmalı. Bu kadar erkekle bir şeyler yaşamamalı bana hiç uygun gelmiyor. Şiddete alıştım ama cinselliğe alışamıyorum (Kadın 8, 45, Lise)

Katılımcı, cinsellik görüntülerinin televizyonda gösterilmemesi gerektiğini düşündüğünü belirtip eklemiştir: “Bir kere bu dizileri çocuklar izliyor çocuklar bazı şeyleri çok erken öğreniyor. Her şeyin bir yaşı var yaşı geldiğinde zaten öğrenirler ve yaşarlar. Kesinlikle olmamalı çok karşıyım (Kadın 8, 45, Lise)

Erkek bir katılımcının da benzer bir bakış açısı olduğu görülmektedir:

Ben anlamadım ne ara bu hale geldik, o kadar normal karşılanıyor ki evlenmeden bir şeyler yaşamak, bir araya bu kadar rahat gelmek. Artık şimdi herkes çok rahat. Dizilerde aynen bu şekilde. Üzülüyorum kızları da öyle görünce. Gençler, inanıyorlar. Çocuklarımıza kötü örnek oluyor valla. (Erkek 6, 49, Lise)

Başka bir katılımcı ise bu soruya farklı bir yanıt vermiştir:

Cinselliği o kadar tabu olarak gösteriyorlar ki. Yahu toplumda en normal şeylerden biri. Mesela sen su içmiyor musun? Öyle bir şey işte. Tabii ki de sınırlı bir şekilde gösterilecek televizyonda ama bu yasaklı bir şey gibi anlatırlarsa böyle tabusu cinsellik olan bir toplumda yaşarız işte (Erkek 8, 40, Üniversite)

Buna katılan bir kadının yorumu ise şu şekildedir:

Şiddeti daha net gösteriyorlar valla. Cinsellik şiddet kadar açık gösterilmiyor. Ha benim demek istediğim cinsellik açık gösterilsin değil; şiddetin böyle gösterilmesi problem yaratmıyorken cinsellik neden problem yaratıyor? Cinsellik, dizilerde mahrem olarak gördüğümüz hatta görmediğimiz, sadece öpüşme ve yakınlaşmada kalan bir eylem zaten. (Kadın 9, 43, Lise)

Kadına yönelik cinsellik ve şiddet ile ilgili çeşitli algıların ortaya çıktığı cevaplarda, kadınların dizilerde algılanış şeklinde de cinsiyetçi yaklaşımlar görmekteyiz. Toplumda var olan davranış kalıpları, televizyonlardaki gösterimlerde toplumun aynası olarak karşımıza çıkmaktadır.

Katılımcıların Kadına Yönelik Şiddeti/Cinselliği İzleme/İzlememe Sebepleri:

Ortaokul mezunu bir kadın katılımcı, şiddet içerikli sahneleri dizilerin olay örgüsüne bağlı olduğu için izlediğini fakat cinselliğin ayıp olduğunu düşündüğü ve aile ortamında doğru olmayacağını düşündüğü için izlemediğini belirtilmiştir. Bir erkek katılımcı ise, şiddet içerikli sahneler için “Dizilerde normal bu. Olayın seyri öyle ilerliyor bir şekilde, izliyoruz biz de” yanıtını verirken cinsel içerikli sahne için “Birbirlerine yakınlaşma sahnesini kızımın izleyeyim? Çocuk alışacak sonra. Her şeyin belli bir sınırı var.” (Erkek 2, 50, Lise) demiştir. Bir diğer katılımcı ise şiddet içerikli sahneleri doğru bulmadığını ama görünce de izlediğini belirtmiş olup cinsel içerikli sahneler için “Çocuklarımın görmesini istemiyorum daha önce de söylediğim gibi biraz ayıp geliyor çünkü alışık değiliz. Belki alışmış olsak böyle olmazdı ama mahremiyete önem veren bir ailede büyüdüm ve bana ters böyle şeyler.” (Erkek 6, 49, Lise) yanıtını vermiştir. Öte yanda, yine bir kadın katılımcı (8, 45, Lise) şiddetin yanlış olduğunu zaten çocuklarına öğrettiğini, bu sebeple şiddet içerikli sahne olduğunda çocuklarının etkilenmeyeceğini fakat cinsel içeriklerin hassas bir konuyu kapsadığı için çocuklarıyla izlemeyi tercih etmediğini, çocuklarına yanlış örnek olacağını düşündüğünü belirtmiştir. Dört katılımcının vermiş olduğu cevaplar ortaklaşmaktadır. Şiddet içerikli sahneleri olay örgüsü olduğu için izlediklerini fakat cinsel içerikli sahneleri çocuklarına kötü örnek

oluşturacağı için izlemek istemediklerini dile getirmişlerdir. Katılımcılar, şiddet içeriklerinin oluşturduğu tehlikelerin farkında olmamakta, bu durumu kanıksamaktadırlar. Cinselliğin hala bir tabu olarak görüldüğü ve çocuklara cinsel sağlık eğitimi verilmediği anlaşılmaktadır.

Dizilerde genellikle şiddet olduğu için izlediğini söyleyen bir katılımcı (Erkek 7, 46, Lise), kadına yönelik şiddet içerikli sahnelere de alışmış ve üzerine düşünmeden izlemektedir. Cinsel içerikli sahneler ile ilgili de izlemeyi tercih etmediğini, yetişme tarzı ve kendi görüşlerine göre cinsel gösterimleri yanlış bulduğunu belirtmiştir. Yine benzer bir şekilde: “*Şiddet sahnelerini özellikle izlemeyi tercih etmiyorum ama olunca da izliyorum yani bir şey düşünmeden.*” Aynı katılımcı cinsel içerikli sahneler için: “*Ben tek olduğumda izliyorum benim için sorun yok fakat aile büyükleri varken yanımda, izlemeyi tercih etmiyorum. Bunun sebebi de yetişme tarzından. Utanç verici hissettiriyor.*” (Erkek 9, 29, Üniversite)

Şiddet içerikli sahne olunca kanalı değiştirmediklerini söyleyen katılımcılar cinsellikle ilgili aynı şekilde davranamayacaklarını dile getirmektedirler:

Şiddetin kötü bir şey olduğu zaten ortada, bunu biz biliyoruz. Fakat cinsellikle ilgili bir sahne olduğunda durup ailemle onu izleyemem yani. Kötü bir şey değil ama ayıp. Mahrem yani. (Erkek 10, 44, Lise)

Şiddet içerikli sahneleri izliyorum ama tasvip ettiğimden değil. İstemiyorum yani tercih etmiyorum. Ama olunca izliyorum. Mesela çocuklarıma şiddetin, kötü sözün yanlış olduğunu öğretiyorum o yüzden onların da etkilendiğini düşünmüyorum... Cinsellik yaşamın parçası ama televizyonda değil; karı-koca arasında. Çocuklara için cinsellik değişik ve dikkat çekici gelebilir bu yüzden cinsel içerikli sahneleri izlemeyi tercih etmiyorum. (Kadın 8, 45, Lise)

Katılımcıların verdikleri cevaplar, dizilerde kadına yönelik şiddet içeriğine alışıldığını ve bu durumun kanıksandığını göstermektedir. Cinsel içerikli sahneler için genellikle çocuklara kötü örnek olacağını öne süren katılımcılar, şiddet içerikli sahneler için ‘ben çocuğuma şiddetin kötü bir şey olduğunu anlatıyorum’ gibi yanıtlar vermektedirler.

TARTIŞMA VE SONUÇLAR

Bu araştırma, Türk dizilerindeki kadına yönelik şiddet ve cinsel içerikli sahnelerin toplumdaki algılarını anlamaya çalışmaktadır. Evlerdeki yaşam ve oturma düzeninin bile televizyonu rahatça izleme etrafında şekillenmesi, televizyonun izleyici kitlesi için ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Bu nedenle televizyonda yayınlanan dizilerin izleyiciler üzerindeki etkileri azımsanmamalıdır. Dizilerde yer alan kadına yönelik şiddet ve cinsel içerikli sahnelerde izleyicilerin tepkilerini ve tepkilerin ne şekilde farklılaştığını anlamak için yapılan bu çalışma, Ankara ilinin Eryaman ilçesinde 20 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların Türk dizilerindeki kadına yönelik şiddet ve cinsel içerikli sahneleri algılayış şekilleri, hak savunuculuğu yapan ve toplumsal

cinsiyet kalıplarına karşı sürdürülebilir şekilde yıkıcı rol oynayan bir disiplin olarak Sosyal Hizmet mesleğinin, ‘toplumsal cinsiyet ve sosyal hizmet’ perspektifinden tartışılmıştır.

Araştırmanın sonuçları, Türk dizilerindeki kadına yönelik şiddet ve cinsel içerikli sahnelerin toplumsal yargılara, kalıplara yani ataerkil toplum yapısından kaynaklanan toplumsal cinsiyet rollerine ve bu rollere bağlı davranış beklentilerine dayandığını ortaya koymaktadır. Şiddeti içerikli sahneleri izlemekte sorun görmeyen katılımcıların arasında cinsel içerikli sahneleri reddeden katılımcılar karşımıza çıkmakta olup, bunun nedenini ise genellikle cinselliğin çocuklar ve genç kadınlar için kötü örnek oluşturabileceği yönünde açıklamaktadırlar. Oysa şiddet öğrenilen bir eylemdir ve bir insan şiddeti öğrendiğinde yaşamı boyunca onu uygulama meyili gösterebilir. Öğrenme ailede başlarken bir araç olarak televizyon öğretileri pekiştirebilmektedir. Bu doğrultuda Korkmaz ve Yeğin (2020: 85) hem görsel hem işitsel olması nedeniyle televizyonların insanlar üzerinde ikna etme ve etkileyici özelliğinden bahsetmiştir. Televizyondaki sunumların insanların duygu, düşünce, davranış ve tutumları üzerinde etki yarattığı görüşünü ifade etmişlerdir. Çalışır ve Dudu (2015: 198), eğitim seviyesi ne olursa olsun şiddete başvurulmuş sahnelerin sunumunun yapıldığı ve bu doğrultuda eğitim seviyesi fark etmeksizin şiddetin toplumda bir sorun haline geldiğine dikkat çekmişlerdir. Bundan dolayı toplumsal şiddetin altında sadece eğitimsizlik olmadığı, güç- iktidar mücadeleleri, iletişimsizlik gibi nedenlerin yattığı çıkarımını yapmışlardır. Bu araştırmanın bulguları da benzer bir sonuca işaret etmektedir.

Dizilerdeki kadına şiddet içerikli sahnelerin gösterimi, bireyler üzerinde farkındalık yaratmayıp aksine toplumsal algıyı olumsuz yönde etkilemekte ve şiddete karşı toplumu daha da duyarsız hale getirmektedir. Öte yandan şiddetin gösterimi, şiddet görmüş olan kişiler için ikincil travma oluşturabilir. Çoğu kişinin farkında olmadan sürekli olarak maruz kaldığı şiddet içerikli sahneler toplumda farkındalık yaratmamakta, tersine şiddetin artan bir sorun olarak toplumda var olmasına destek olmaktadır.

Cinsellik ise, ataerkil toplumlarda tabu olarak görülmekte ve cinsellik konusunda da toplumsal cinsiyet kendini göstermektedir. Yapılan bu çalışmada, cinsel içerikli sahnelerin algısının kişiden kişiye farklılık gösterdiği ancak büyük bir kesimin cinsel içerikli sahnelerden rahatsız olduğu görülmüştür. Katılımcılarda dikkat çeken durumlardan biri, cinsel içerikli sahnelerin genellikle kadın üzerinden algılanmasıdır. “Kadınlar kendini korumalı, kızları öyle görünce üzülüyorum” gibi yanıtlardan da anlaşıldığı üzere “cinselliğin cinsiyetçiliği” dizilerin algısında da öne çıkmaktadır.

Araştırma, katılımcılar arasında cinselliğin ve şiddetin algılanışını farklı şekillerde yorumlandığını, kadınların dizilerdeki rolünün de sınırlandırılıp yargılandığını göstermektedir. Araştırmanın bulguları, katılımcıların şiddet içerikli sahneleri, dizilerin akışına bağladıklarını, cinsel içerikli sahnelerin ise kötü örnek oluşturduğunu veya mahrem olduğunu düşündüklerinden dolayı olmaması gerektiğine inandıklarını göstermiştir. Kadına yönelik şiddet içerikli sahneler kanıksanmakla birlikte cinsel

içerikli sahneler tabulaşmış durumdadır. Şiddet içerikli veya cinsel içerikli sahneleri izleyip izlememek kişilerin kendi tercihleridir. Yanlışlar ve doğrular kişiden kişiye değişebilir ama cinsiyetten cinsiyete değişiyorsa ve toplumun genelini etkileyen kadını ikincil konumda gören bir cinsiyet algısının yeniden üretimine alan açıyorsa sorun orada başlamaktadır.

KAYNAKLAR

Anbarlı, Z. (2019). Dijital Televizyon Dizilerinde Hegemonik Erkeklik, *Erciyes İletişim Dergisi*, sayı, 1, ss.81-104.

Aras, A. ve Ünlü, D. (2018). Türkiye’de Yayınlanan Televizyon Dizilerindeki Kadın ve Erkek Karakterlerin Temsili ve Konuşma Biçimleri Üzerine Bir Araştırma, *Kurgu Dergisi*, 26(3), ss.1-14.

Çalışır, G. ve Dudu, E. (2015). Türkiye’deki Televizyon Kanallarında Gösterilen Dizilerde Şiddet Olgusunun Sunumu: Kara Para Aşk, Poyraz Karayel, *Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, sayı 8, ss.175-205.

Çalışır, G. ve Okur Çakıcı, F. (2015). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Sosyal Medyada Kurulan Benlik İnşasının Temeli, *Turkish Studies Dergisi*, 10(10) ss.267-290.

Çam, Ş. (2009). Televizyon Dizilerinin Kadına Yönelik Şiddet Temsillerinde Ataerkil Rejimin İdeolojisi, *Kültür ve İletişim Dergisi*, 12(2), ss.79-132.

Connell, R. W. ve Messerschmidt, J. W. (2005). Hegemonic masculinity: Rethinking the concept. *Gender & Society*, 19(6), 829-859.

Dönmez, N. (2008). *Toplumsal Cinsiyet Kalıplarının Yerli Televizyon Dizilerindeki Kadın Karakterlere Yansımaları: Binbir Gece Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli Üniversitesi.

Erdal, Ç. (2012). *Türkiye’de Ulusal Kanallarda Yayınlanan Prime-Time Televizyon Dizilerinde Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Ailenin Sunumu*, (Yüksek Lisans Tezi), İletişim Fakültesi, Marmara Üniversitesi.

Erdal, P. (2018). Yerli Dizilerde Kadın Kimliğinin Temsili Üzerine Bir Örnek; “Yaprak Dökümü” Dizisi, *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), ss.447-463.

Gürer, M. ve Gürer, Z. (2020). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Bağlamında Türkiye’deki Televizyon Dizilerinde Sunulan Kadın Stereotipi, *Alanya Akademik Bakış Dergisi*, 4(3), ss.631-650.

İmançer, D. (2006). Cinsiyet Rolü Temsili: Medya Kültürü, Feminizm, Televizyon ve Seriyaller. *Medya ve Kadın*, Dilek İmançer (Ed.), Ankara: Ebabil Yayınları, 47-67.

Korkmaz, A. ve Yeğin, O. (2020). Televizyon Dizilerinde Kadına Yönelik Şiddetin Gösterimi: “Sen Anlat Karadeniz” Örneği, 3.Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metin E-Kitabı ss.82-90.

Kottak, P. C. (2001). *Antropoloji*. Ankara: Ütopya Yayınevi.

Şimşek, A. ve Öner, R. (2015). Türkiye’de Hegemonik Erkeklik: Medyada ve Hukukta İzler, Dönüşümler ve Olasılıklar, *Global Media Journal TR Edition*, 6(11), ss.447-477.

Türkoğlu, S. (2014). Kadına Yönelik Şiddeti Özendiren Diziler Üzerine Etki Araştırması, *Atatürk İletişim Dergisi*, sayı 7, ss.143-157.

Ünlü, D. ve Aslan, P. (2016). Türk Televizyon Dizilerindeki Kadın Rollerine Kadınların Gözünden Bakmak, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 1(2), ss.191-196.

Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 23(112), ss.7-17.

Yüksel, A. (1999). Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye'deki Toplumsal Cinsiyet Kalıplarının Televizyon Dizilerindeki Yansımaları, *Kurgu Dergisi*, 16(16), ss.67-81.